

aggrauatum. At tibi vnà cum his indicio etiam sit desipientia. Ethæc quidē sufficere signa pos-
sunt. Sed accedit quandoq; & agrotantis ætas, & natura, quæ spem magis confirmat, ac præterea
anni tempus, & præsens constitutio. Nam si ægrotus fuerit adolescens, aut alioquin natura ca-
lidus, aut multo sanguine abundauerit, magis adhuc de hoc sperandum erit; & si etiam sapius
antea dum sanus esset aut ægrotaret, sanguis ex naribus fluere visus est, hoc vel solum sufficit flu-
xus sanguinis spem afferre. Si vero & tempus anni æstatem videris, vel non quidem æstatem,
alioquin tamen calidam præsentem constitutionem, non ne ex his aliquam indicationem assu-
memus? Quod si & plures eo tempore crism ex sanguinis fluxu habuerint, & hoc tibi spem ve-
hementius augebit: & si corpus plethoricum extiterit, & consuetæ excretionis fuerint retentæ.
Mihî quidem nedum non videtur difficile, eum qui tot & talia habuerit indicia, futuri sanguinis
fluxus præcognoscere: immo absurdum & magnæ imperitiæ, non præcognoscere. Nostri vero
temporis medicorum indiligentia ea admiratur, quæ admiratione digna non sunt. Nam siue ex
dextra nare, siue ex sinistra fluxurus sit sanguis, nihil difficile ex nuper dictis præcognoscere: plures
vero medicorum hoc non solum difficile, sed neq; omnino possibile existimant. Tamen si has &
alias excretiones omnes præcognoscere licet, si hæc duo tantum considerauerimus, & vnde naturæ
motus agatur, & in quam partem. Nam & quæ deficiunt adiuuabimus, & quæ immoderate fe-
runtur coercebimus, si ista nouerimus. Veluti, verbi gratia, sanguinis fluxus ex splene, magnæ cu-
rbitæ sinistris præcordijs suppositæ, facile retrahunt: at qui ex hepate procedunt, dextris: & qui
ab alijs membris, eadem ratione. Nam ex vno de omnibus colligere poteris, vniuersale contem-
plando. Quare & ego hoc in loco præsentem finiam sermonem: Deinceps autem de febribus,
quæ ex inflammationibus accidunt, tibi transigam, deq; alijs passionibus, quæ in singulis parti-
bus corporis constituuntur. Phlegmonæ autem, id est inflammationes, à veteribus vocabantur,
quæ sunt veluti phlogosæ, id est inflammina, vel incensiones: à iunioribus autem non omnes.
Neq; enim herpes, neq; erysipelata, neq; tale aliquid quicq; inflammationibus annumerat: sed
vni tm affectui ex calidis, qui fit cum tumore duro atq; dolore pulsatili, hoc nomen accõmodant.
Non tm ad hunc solum febres, & dolores sequi videmus, sed ad oēs simpliciter calidas, ac veluti
effluentes passiones. De his igit, atq; alijs similibus morbis, sequenti libro verba faciemus.

et c. q. t. fra. com. 8.
ca. t. morb. diff. cap. i. c.
ca. 2. t. diff. s. c. b. cap. 7.
ca. 6. epid. s. ca. 4. c. m. 3.
ca. 5. aph. 6. v. 7. r. 1. g. b.

GALENI DE ARTE CURATIVA AD GLAUCO-
CONEM LIBER SECVNDVS.

ARGVMENTVM LIBRI.

*Ratio curandi omnes præter naturam affectus, qui communi no-
mine inflammationes dicuntur.*

De generibus, ac differentijs inflammationum.

CAP. I.

His autem quæ in singulis corporis partibus fiunt passiones, ô Glauco, deinceps dicemus, ab inflammatione incipientes. Etenim sapius hæc fit, plurimasq; habet differentias, ex quibus oibus solent febres contingere. Communis igitur in oibus immoderata caliditas, & veluti phlogosæ, id est inflamen, vnde & phlegmones. i. inflammationis nomen de ipsis afferre antiqui consueuerunt. Propriam autem in singulis differentiam inuenies, ex qua eius speciem agnosces, & conuenientem assequeris curationem. Aliter, n. qui herpes, aliter quæ erysipelata, atq; aliter quæ phygethla vocant, ac reliquas inflammationis species curabis: itaq; hoc etiam in loco antecedit ea facultas, qua possumus recte agnoscere passiones. Tibiq; hoc primum conabor scribere, omnes ab initio distinguens inflammationum differentias. Prima igitur inflammationis differentia est, secundum quam hanc quædem humidam, hanc vero siccam esse contingit: humidam quædem, quæ ex calida fluxione membrum occupatæ contingit: siccam vero, quæ nullo humore influente calor naturalis ignescit. Hoc autem vsq; ad aliquid quidem veluti febris est membri, cum vero iam ad immoderatam caliditatem ac siccitatem peruenerit, corruptio atq; extinctio omnimoda fit. Quare neq; in plura secari potest; quemadmodum differentia altera, secundum quam quosdam influere humores particula dicebamus. Multæ enim sunt huius species: nam fluente sanguine altera, flava bile altera: ambobusq; simul humoribus, alia tertia. Et quidem in earum singulis vel iam putruit id quod influit; aut in membro constrictum putrescit: & vel crassum est, vel tenue: & vel optimum, vel acre. Sanguine igitur optimo, ac mediocrem crassitudinem obtinente ad particulam aliquam vniuersim fluente, atq; ob multitudinem conculcato; vehemens dolor arripit hominem, nisi membrum sensum omnino hebetem habuerit: pulsusq; in profundo molestus accidit; tendiq; omnino ac corundi membrum apparet; & vehementem calorem persentit, adeo ut cõburi

et c. q. m. sch. cap. 2. ca.
anmos. præcognam cap. 2.
ca. 5. t. fra. com. 8. 7. r. 1. g. b.

A vt cōburi videatur, & refrigerari desideret: talisq; rubor per summa viget, qualis ex balneis aduenit, aut ex igne, aut quouis alio modo calefactis. Hæc quidem passio totius generis nomen accipit, atq; Inflammatio nominatur, sicut multæ aliæ species^{al} omen generis accipiunt: sicutq; assidue ex omni ferè occasione, Nā & vulneribus, & cōuulsionibus, & contusionibus, & disrūptionibus, & defatigationibus ob exercitationem, & exarticulationibus, atq; fracturis, & spontaneis vlceribus aduenit: & præter hæc omnia, quando ad immoderatam humorum repletionem venæ pertingunt, tunc superfluum effundunt ad aliquam partem, quæ eo tempore recipere apta sit. Omnino autem, hæc reliquis omnibus est imbecillior, vel rarior, aut ad attrahendum paratior, vel immobilior, quacumq; causa fuerit ad has perducta dispositiones. Neq; enim de hoc dicere proposuimus. Flaua vero bilis, quando sui seruans naturam vnā cum sanguine per totum corpus defertur, morbum facit qui icterus, id est regius, appellatur. Sola vero, quando secreta est, & in aliquo membro consistit, Herpes vocatur. Si quidem crassa sit secundum substantiam, totam exulcerat cutem vsq; ad carnem suppositam; atq; hunc affectum Hippocrates nominat herpetem exedentem: Si vero tenuior fuerit, id quod in superficie est tantum, veluti deurit, atq; hæc species generis sortitur appellationem, cum simpliciter & sine additione Herpes vocetur. Nam ex duabus speciebus, quæ quidem nuper dicta est, Herpes exedens nominatur: reliqua vero altera, miliaris, quoniam in hoc affectu pustulæ paruæ ac multæ per summam cutem similes milijs excitantur, sit autem Herpes huiuscemodi ex bile quidem & ipse, sed minus calida & acri, quam sint priores.

B Quod si ex sanguine & flaua bile calidioribus, quam oporteat, mista fluxio fuerit; vel ex sanguine quidem, sed feruescente & tenuissimo secundum substantiam, Erysipelas passio vocatur, multo inflammatione calidior, magisq; colorem flauum representans: Et si tetigeris, facile sanguis subterfugit, rursusq; illabitur exquisite tenuis, & aspectu rubidus: Non tamē dolet hic veluti inflammatio, neq; vt aliqua inflammationis species pullum, aut compressionem, aut tensionem inuehit similem: sed quandoq; valde parum infestat, ac tum præsertim, quando per solam cutem diffusum fuerit, nihil inferiorem carnem molestant. & tale sæpius accidit, atq; hoc est exquisitū erysipelas. Quemadmodum, quod attingit inferiorem carnem: neq; ex vere tenui fluctu consistit, neq; tantum est erysipelas: sed iam dispositio permista ex erysipelate atq; inflammatione. Exuperant autem in ipsa quædam propria erysipelatis accidentia, atq; hic affectus à iunioribus medicis erysipelas inflammationis participans nominatur: nonnunquam vero inflammationis, & tunc ipsum nominant inflammationem erysipelatis participantem. Quod si neutrius accidentia manifeste obtinuerint, sed æqualia apparuerint: tunc erysipelas atq; inflammatio misceri dicuntur. Exquisitum igitur erysipelas cutis solius passio est, non tamen ipsa inflammatio partium tantum cuti subiectarum, sed harum quidem præcipue, nonnunquam vero etiam cutis: & est ipsa quædem dolorem afferens nihilominus, quam altera, pulsus tamen ei deficit. Cum vero sanguis influens calidus sufficienter extiterit, & crassus, quodcumque membrorum subito occupauerit, hoc comburendo facit vlcus cum crusta: quicquid vero circumiacet, in inflammationem leuat, effervescentem grauiusq; dolentem: vocatur autem Carbo huiuscemodi passio. Cum vero sanguis influens niger extiterit crassusq; ac sæculentus, ac feruens, qualis quem antea diximus: simul autem & sanies nonnullas tenues admittas habuerit, pustulas quasdam per summa cutis excitat, similes ijs, quæ ex igne fiunt, quibus disrūptis crustolium sub ipsis vlcus inuenitur: hocq; etiā Carbo est. Inflammationis quidem species tot sunt secundum ipsam passionis diuisæ naturā. Multas vero quispiam prætermittas putaret, deceptus multitudine nominum, veluti à Græcis Bubonas, phymata, phygethla, ophthalmias, pipneumonias, pleuritidas, & multa alia similibus appellationibus dicta: hæc enim omnia inflammationes quædam sunt in prioribus comprehensæ speciebus. Singula vero diuersa sunt sortita nomina, quoniam qui primi ea imposuerunt, vno nomine & passionis ipsius, & patientis particulæ compositam intelligentiam interpretari voluerunt.

D Sūt enim bubon, phyma, & phygethlon, partium laxarum (quas glandulas, id est adenas, vocant) passionibus: Bubon quidem inflammatio: Phyma autem, quod statim augetur, atq; ad suppurationem festinat: Phygethlon autē est id, quod erysipelas particeps inflammationis, aut inflammationis erysipelatis nominatur. Sic autem & Ophthalmia eius membranæ, quæ corneæ inhæret, est inflammatio: Pleuritis autem eius, quæ latera succingit: Synanche autem faucium: Peripneumonia vero pulmonis: eademq; in singulis ratione. Eas igitur, quæ sunt in partibus apparentibus inflammationes, promptum est cognoscere: quæ autem in occultis, & febres afferunt omnino, non æque discernuntur. At mihi videtur mente egere perspicaci eiusmodi agnitio, ac præterea peritia nature membrorum, quam ex sectione simul & exquisita scientia operationumq; atq; vsuum comparamus. De his quidem in alijs tractatibus diximus. Nunc vero non datur de his sermonē adiungere, quando tibi repente peregrinandi necessitas ingruat. Quo pacto vero quispiam eas optime curet inflammationes, quæ in apertis partibus constant: hoc tibi primum transigere satago, principium sumens ab ea passione, quæ plurimum sit: atq; idcirco totius generis afferit appellationem: In qua hoc in primis considerandum existimo, quod & in alijs omnibus magnam vim habet, ut morbi causam inueniamus.

Vit. c. 2. d. diff. febr. cap. 11. q. ca. 13. mesh. cap. 3. f. fol. 80. T.

Vit. c. 2. d. diff. febr. cap. 11. q. ca. 13. mesh. cap. 1. ca. d. sum. pro. co. na. cap.

Vit. c. 2. d. diff. febr. cap. 11. q. ca. 13. mesh. cap. 1. ca. d. sum. pro. co. na. cap.

Vit. c. 2. d. diff. febr. cap. 11. q. ca. 13. mesh. cap. 1. ca. d. sum. pro. co. na. cap.

De causis inflammationum, & de communibus indicationibus illarum curandarum.

Et igitur vna quaedam apparentium inflammationum causa, quæ non admodum occulta est, quæ fluxio appellatur, nili quarumlibet illis coniungatur, quæ aliqua alia ex causa euidenti factæ videntur: quando enim nulla ex his præcedente, membrum confestim patitur inflammationem, ea quæ hanc passionem causa generat, Rheuma, id est fluxio, vocatur: ipsa vero passio, dispositio rheumatica. Oportetque in his inflammationibus principia curationum optima fieri: nam quæ in ipsis errata contingunt, difficulter sanabiles, aut omnino insanabiles faciunt dispositiones. Sunt autem hæc duo maxima errata, si nulla de toto corpore prouidentia habeatur: & si calefiat atque humectetur etiam membrum. Hæc vero duo medicorum plerique delinquant, nonnulli quidem à Methodicorum hæresi persuasi, & inflammationes omnes esse passiones astrictas existimantes, quas relaxare oporteat. Sunt vero quidam, qui sine ratione atque vlla consideratione istos sequuntur: vnam excusationem ad male agendum habentes, cum multis delinquere. Sed neque ex Dogmaticis medicis quisquam, neque ex Empiricis ita sensit, sed quod & ratio & experientia suadet, totum quidem corpus euacuare congruis euacuationibus consulunt: Ipsam vero inflammatam partem perfundere ac superlinire eis, quæ id, quod influit, repellendi vim habent, id vero, quod in membro patiente continetur, euacuandi, vim autem ac robur adiungendi ijs, quæ iam affectæ sunt partibus. Ad quæ vero inspicientes oporteat euacuare, iam & antea diximus: sed & nunc breuiter commemorabimus, vt in sequentibus memoria seruata, non sit necessarium in singulis passionibus eas, quæ euacuationes indicant, audire intentiones. Ætatem igitur, & tempus anni, & regionem, & presentem constitutionem, & eius qui afficitur robur, habitumque, & consuetudinem, atque ipsam egritudinis naturam diximus considerandam: Ex his enim quando euacuare, vel non euacuare oportet, & vnde, & quomodo, inuenitur: veluti in ea, de qua nunc agitur, dispositione, ad genu fluxus deferatur, atque hoc subito plurimum attollatur: tibi vero totum corpus plenum sanguine appareat, & valida laborantis vis, tempus autem anni sit ver, regio temperata, eger vero sit adolescens aut iuuenis: is sanguinis euacuatione ex superioribus partibus indiget, oportetque incidere eius in cubito venam, aut scilicet interiorem, aut mediam: Si vero aliqua pars superior pateretur, per inferiora sanguis est educendus (Semper enim fluxionis motum ad contrarium trahere expedit) atque emplastrum apponendum est ex semper uiuo, & corticibus malorum puniceorum in vino decoctis, & rhu, & farina hordei compositum: hoc, n. in talibus optimum est, atque ad omnia, quæ facere intendimus efficax: repellit enim id, quod influit, atque id quod continet, excicat, & membra circumstantia corroborat, milleque alia medicamina eodem modo componere licet, quorum compositiois viam ac modum in libris de medicaminibus didicisti. Vnde ego quoque in singulis vnum aliquod tibi subiiciam, futurum tibi & monumentum, & exemplum eius, quæ in alijs est facultatis. Si quidem non admodum doleant, talibus vtendum est: cum magno autem dolore fluxu incidente, non sic oportet, neque aquam calidam, neque oleum, neque farinam triticæ cataplasmata afferre, hæc enim omnia dispositionibus rheumaticis aduersantur, quanuis ab initio aliquid iuuare videantur. Sufficit autem in huiuscemodi affectibus vehementiam doloris mitigare aliquo ex his, quæ ex passo, & oleo rosaceo, & pauca cera, quæ in vitroque sit liquefacta, conficiunt. Oportet autem hæc lanis excipere sordidis, quæ plurimum celsipi habeant, & æstate quidem frigida, hyeme autem tepida apponere. Sic etiam cataplasmata ex arnoglossa, linte, pane, & rosaceo oleo adhibere paulo autem supra patientes particulas apponere spongiam vino acerbo intinctam, aut aqua frigida: melius vero fuerit, si parum aliquid aceti adiungatur. Quod si hæc cura insigniter profuerit, neque alicubi pus se ostenderit, emplastris, quæ ad fluxionem mollia parantur, est vtendum. Optima vero ex ijs sunt, quæ exiccandi & repellendi, quod fluit sanguinis, sine dolore vim habent: quemadmodum ea, quæ vehementer intendunt, atque idcirco dolorem afferunt, plus doloribus obsunt, quam exiccando proficiunt. Tale igitur oportet esse medicamen, quale nobis in vtu est, quod ex chalcite constat oleo rosaceo dissolutum: si vero lanam mundam vino acerbo mactaueris, & exterius apposeris, plus iuueris. Quod si pus se in particula ostenderit, cataplasma imponere oportet semel aut bis: plus vero in presentibus iuuat farina hordeacea: adiungendum tamen in his aliquid vel aceti vel vini. Et postquam fecueris, & pus euacuaueris, cauendum est deinceps, ne oleum aut aquam imponas: Et si quando vulnus abluere, aut abstergere oporteat, mellificato, vel oxycrato, & vino & mulso vtendum. Superponendum vero si adhuc inflammetur, ex lente cataplasma: Si vero sine inflammatione fuerit, aliquid ex his medicamentis, quæ emplastica vocantur, quibus in huiuscemodi sectionibus vti consueuimus, & præcipue eo, quod ex chalcite constat: Apponenda vero super hæc extrinsecus spongia aut lana vino acerbo perfusa: quæ si acerbum non affuerit, tanto aceti aqua temperanda est, vt adhuc potari possit, atque hac intingere oportet. Sunt vero & ad hoc opportuna ea vina, quæ aliquid aque marine recipiunt: & tu quoque, vbi sit opportunum, potes conficere permiscendo sal ei, quod affuerit. Vulneri autem nullum ex medicamentis, quæ oleosa sunt apponendum, quale est macedonicum, & quod tetrapharmacum nominatur: nam exquisite exiccare expedit. Ita quidem sanare oportet, quæ ex fluxione sunt inflammationes. Quæ vero alia ex causa fiunt, humectare & calefacere nihil prohibet. Et si ad suppurationem

id est in 3. meth. cap. 6. et
cap. 2. et 3. cap. 3. f. 6. 87.

linis componam, et viros
vit q. d. comp. med. q. g. n.
cap. 2. et 3. cap. 3. f. 6. 87.

vit ea q. d. fraca. com
q. 3. ubi dicitur q. sordidum
dum vlcus vultu.

mutantur. Quatuor vero sunt ab his indicationes, ab eorum tēperatura, à formatione, à situ, atq; à virtute. A temperatura quidem, si nonnulla quidem ex ipsis natura sicciora sunt, nonnulla autem humidiora, quædam frigidiora, quædam calidiora existunt. Et secundum coniugationem humidiora ac calidiora, vel humidiora & frigidiora, vel sicciora & calidiora, vel sicciora atq; frigidiora, aut ex toto temperata: oportetq; in curationibus intentionem haberi ad membri naturā: hæc enim quousq; infrigidandum aut exiccandum sit docet. Nam si carnosæ partes inflammationem patiuntur, paulum exiccandæ sunt: venosæ quoq; quauis sint carnosæ sicciores, non tamē & ipsæ multum exiccari desiderant. Sed quæcunq; natura arteriosæ sunt, magis venosæ sunt exiccandæ, atq; his amplius nervosæ, & multo magis his cartilaginosa & ossæ. Nam prius quàm ad propriam naturam particula redeat, nondum curationi impositum esse finem arbitrandum. Ad sicciorem vero temperaturam reducant, quæ natura sicciora sunt; & ad frigidioram, quæ frigidiora: & secundum alias qualitates eodem modo: ad mediocrem vero referunt, quæ sunt in singulis mediocria. Sic quidem partium temperaturæ, passionum variant curationes. At formationes hoc modo: nam quædam ex ipsis intus habent spaciositates, quædam extrinsecus, quædam vtrinq; quædam neutra parte. Videntur ex simplicibus arteriæ ac venæ & nerui, quæ quidē sunt in artubus seu mēbris extremis, q̄ græce κώλα dicunt, & qualia sunt crura atq; brachia, intus: q̄ vero intra peritonæum, ex altera parte. Visceribus autem ferè omnibus intrinsecus atque extrinsecus sunt magnæ spaciositates: ac præterea caro ipsa, pulmonis quidem, spongiosa: contra vero renum, densissima: & post hanc, hepatis caro: splenis vero caro quanto densior est carne pulmonis, tãto hepatis carne rarior. In omnibus igitur his, quæ neutra ex parte habet cavitates, quæ superfluum fluxum excipiant, fortiter exiccare oportet, quauis non fuerint natura sicciores, sicuti nerui, & præcipue illi qui sunt in artubus. Sed quæ intus & extra aliquid inflammationis possunt relaxare, non multum huiuscemodi fortiter exiccantibus egent, si præsertim laxam carnem habuerint, quemadmodum pulmo. At ex positu indicatio, neq; ipsa negligenda est: nam per quæ euacuare oporteat, atq; quomodo, ipsa præcipue demonstrat. Fluentiu igitur adhuc humoru, Antispasmi, id est retractio, sic enim Hippocrates nominat: eorum autem qui iam membrum obsederunt, deriuatio medela est. Vtrinq; autem euacuationis genus per communes venas fieri præcipit. Veluti in locis muliebribus in contrarium trahes, si eas quæ in cubito sunt, secueris venas, aut iuxta mammas cucurbitas apposueris, vel manus concalueris, & fricueris atq; alligaueris: Deriuabis autem, si eas quæ in poplitibus, aut talis sunt, venas diuiseris; & cucurbitas coxis applicueris, & crura calefeceris, ac perfricueris atq; alligaueris. Et si quidem in parte dextra locorum muliebrium passio fuerit, à dextra manu, aut crure detraheris sanguinem: si vero in sinistra, à membris quæ illi è directo sunt. Quod enim ab ipso Hippocrate Catixin, dicitur, hoc ipsum est secundum rectitudinē. Interiores autem venas incidere oportet: hæc enim viciniores magisq; è directo sunt patientibus membris. Nam si splene inflammationem patiēte, sanguinem vis euacuare, interiores in manu sinistra venas secato: & si hepate, eadem ratioē in dextra. Siquid vero ex superioribus inflammationem habuerit, veluti in his affeētibus, quos Græci synanchas, & ophthalmias vocant, & quicunq; alij capiti aduenerint, eas quæ extrinsecus sunt, atque è directo. Patientibus vero membris extremis, à coniugibus euacuatio facienda est, siue retrahere velis, siue deriuare, præterquam vbi passio sit inueterata: tunc enim à membro ipso patiēte detrahimus. Sic igitur in synanchicis eas, quæ sub lingua sunt, venas incidimus; quando iam totum corpus vacuum se nobis obtulerit; passio vero sit diuturna. Sic & hepatis & splenis cucurbitulas applicamus: sic & aliud quodlibet patiens membrum scarificamus, si non amplius humores influant (tunc enim magis irritaueris, ac malum duplicaueris) sed quando iam totum corpus expurgatum fuerit; neq; iam aliquid influit; aliquid vero, quod pridem influxerat, in membro contineatur. Et quidem laboratibus gibbis hepatis partibus, quod per vrinam trahere oporteat; concauis autem per excretionem inferiorem, situs ipse visceris indicat: atq; etiam thoracem & pulmonem per tusses expurgare: ventriculum autem & stomachum per vomitus: intestina autem per inferiores excretiones: quemadmodum & splenem, & renes per vrinam: locos autem muliebres per menstrua: cerebrum autem atq; eius membranas per palatū, & gargareonem, & nares, & aures. Sed quod & ijs, quæ in superficie sunt partibus talia medicamenta apponere oporteat, qualibus eget passio: ijs vero, quæ in profundo sunt, & quas per multa interposita debent eorum virtutes attingere, non qualia nunc sunt, sed qualia futura sint, ex situ membrorum agnoscimus. Quare siue medicamentum est ex ijs, quæ extrinsecus apponuntur, siue ex ijs, quæ comeduntur, aut bibuntur, non præsens eius vis consideranda est, sed qualē obtinebit, quando ad membrum affeētum peruenerit. Ob hæc igitur quæcunq; in pulmonis inflammationibus extrinsecus thoraci applicantur medicamenta, valde fortiora atq; acriora natura sunt, quàm si ipsa visceri patienti apponerentur. Quod enim p multorum corporum media ipsi membro patienti est occursum, omnino exoluitur, & viribus deficit, si ab initio fuerit imbecille. Tm igitur aduentitij roboris adiungere oportet, quantum in transitu amittitur, vt quod relinquitur, æquale remaneat ei, quod tactu iuuat. Ob id igitur in thoracis

dem com. p. in lib. t.
umor. 19. pag. 130.

it et cur. ras. p. sang.
miss. cap. 15. H.

it ca. ii. meah. cap. 19. ca.
19. cap. 15. ca. t. cond. vix.
cap. 19. ca. 6. t. lo. aff. p. t.

* At, equalitate

H

A cis inflammationibus, quæ in parte summa consistunt, ea quæ solum relaxare possunt sufficiunt. Intrinsecus autem, sicuti in membrana succingente, acriora sunt necessaria. Et de splene etiam, atq; hepate, omnibusq; visceribus intra peritonæum ratio eadem. Sapius enim ex medicamentis impositis vlcatur cutis, quanuis durior minusq; ad patiendum habilis, quam viscera. Et si ipsis visceribus medicamenta applicare possemus, quibus subinde indigent, tanto molliora esse oporteret, quanto & ipsorum natura facilius affici. Et quidem omnia, quæ comedere vel bibere iubent medicamenta viscerum passionibus opitulantiâ, hæc multo acriora ac potentiora viribus esse conuenit, præ his quibus indigent membra morbis affecta; exceptis illis, quæ & ventriculo & stomacho auxiliantur: hæc enim sola talia exhibentur, qualia à passionibus exiguntur: reliqua vero omnia maximam acritudinem ac virium potentiam habent: eaq; præsertim, quæ vel renum, vel pulmonis occasione dantur. Considera itaq; quot numero partes pertransire oporteat id medicamentum, quod ad pulmonem sit peruenturum: primum quidem os, & fauces, & stomachum: deinde & ventriculum ipsum, & quædam ex tenuioribus intestinis: deinde eas, quæ sunt in mesenterio, venas: deinde eas, quæ in cauis partibus hepatis: ex quibus ad eas, quæ in gibbis sunt transumptæ, hinc ad concauam peruenit venam: postquam ad cor: deinceps hoc modo ad pulmonem. Neq; negare possumus, quin in singulis partibus his, quibusdam admisceatur humoribus, ac quædam transmutationem, atq; alterationem pro natura visceris capiat: quare, quod de eius virtute relinquitur, minus omnino est atq; imbecillius, quam vt membrum affectum iuuare possit. Quæ igitur à situ partium indicatio sumitur, tantum curationem euariat: Quæ vero à virtute, quantum nunc dicturus sum. Quoniam ex partibus corporis nonnullæ ab influentibus virtutibus gubernantur: quædam vero à proprijs atq; natiuis; atq; ex his ipsis quædam sibi duntaxat, quædam etiã alijs fons & origo sunt quarundam virtutum; & aliæ quidem opus habent peculiare, aliæ autem commune: permutare opus est curationis formam pro ratione earum, quas diximus, differentiarum. Nam pleraq; ex remedijs ijs, quæ antea memorauimus, morbum quidem finiunt, sed natiuas membrorum virtutes offendunt, quæ quidem offensio ad totum corpus pertinet: Quod dupliciter fit, quatenus, aut viscus illud alicuius virtutis est origo oibus partibus concitate, aut ipsius opus toti corpori vtile est. Hepar enim, cor, cerebrum, & testes communia vniuerso corpori principia sunt virtutum: Ventriculo autem, atq; locis muliebribus propriae insunt virtutes, nulli alteri parti communes. opus tamen ventriculi quidem toti corpori confert; locorum muliebrium autem nequaquam. Nocet autem sæpius passionis curatio membri patientis virtuti. Quæ enim immoderate laxant, solvunt robur, quare & membri virtutem: quæ autem supra modum refrigerant, natiuum calorem extinguunt, qui fortassis (vt nonnulli arbitratur philosophi ac medici summi) substantia virtutum existit: & si non hoc, saltem primum & maxime necessarium ipsarum instrumentum. Iam vero & qualitates quædam extraneæ virtutes dissoluere possunt. Nihil igitur horum in curationibus præterire oportet, ne nosmetipsos lateamus, in eum incidentes sermonem: Morbus quidem curatus est, homo autem obijt. quod à quâ plurimis quotidie factitari videmus, qui irrationalem experientiam colunt, atq; hæresim methodicam omnia artis bona destruentem, quæ rationes quasdam dogmaticas quidem, sed multis erroribus plenas, consecratur. In indicatione autem quæ habetur ex virtute partium, quispiam etiam reponeret & facilitatem & difficultatem ad sentiendum. Nam quæ facile sentiunt, acria medicamenta non tolerat, sicuti neq; etiam humores. Nam cum acris humor in ventriculi ore continetur, sæpius syncopa corripuntur. Quod si mediocris sit affectus, anxietatem & nauseam habent; & nonnunquam humorem, quo infestantur, euomunt: nonnunquam vero frustra agitantur, hocq; in illis affectibus accidit, in quibus in ore ventriculi vitiatum humor imbibitur. Eodem pariter modo cum ad oculos huiusmodi defluerit humor, maximum affert dolorem, & pustulas vlcerosas, quæ difficulter curationem recipiunt, excitat. Sic quoq; rursus oculi ipsi ob eam quam habent ad sentiendum facilitatem, tolerare non possunt acrium medicamentorum viciniam; quemadmodum neque etiam ventriculi os: quinimmo nec aliquod extrinsecus aggrauans hæc particula tolerat, & minus ventriculo oculus, vt pote qui nonnunquam etiam ab ijs, quæ inunguntur, grauatur. At quæ difficilem sensum habent, hæc cataplasmata grauiâ sustinent, & medicamenta mordacia. Siquis igitur velit ex facilitate sentiendi indicationem illis quatuor, quas antea memorauimus, quintam annumerare, vel in ea comprehendere, quæ ex virtute sumitur, nihil, quantum ad recte medicandum, differt. Has igitur omnes indicationes in memoria habere oportet in quacumq; particula morbo aliquo affecta: nam & ipsius temperatura, & formatio, & situs, & virtus, singulas, quæ in nobis fiunt, operationes commutant; communi intentione seruata: hanc enim ex morbo semper assumendam esse docuimus. Qui igitur secundum solam & simplicem intemperiem morbi fiunt, per contrarias qualitates curantur: Calida quidem intemperies per refrigerantia, siue primo, siue ex accedenti refrigerent: Frigida vero, per calefacientia: sic sicca per humectantia; humida autem per exiccantia curantur. De eo vero quod primo calefacit, aut ex accidenti, plene (vt nosti) diximus in eo tractatu, quem De simplicium medicamentorum potestate composuimus: Vbi id quod primo refrigerat, quandoq; ex accidenti calefacere ostendimus; quemadmodum aquæ frigida infusionem,

vbi

† Nō est in antiquis.

Vid. et. s. d. simpl. med. cap. A. ca. q. ibi.

Gal. de arte curatiua

vbi caloris naturalis fecerit reuocationem: & quod calefacit, refrigerare, cum rarefaciendo corpus caliditatem fecerit euaporare. Quæ igitur secundum solas actiuas qualitates corporis sunt alterationes, ex sola quæ ex calefacientibus, refrigerantibus, humectantibus, atq; exiccantibus potestate adhibetur, ad naturalem habitum restituuntur, neq; sensibili egent euacuatione. Quæ vero ob materiæ influxum, si quidem bene temperata sint, solam euacuationem desiderant: si vero intemperata, euacuationem, atq; vnâ per contrarias qualitates expetunt alterationē, veluti quæ rheumaticæ dicuntur dispositiones. De quibus (vt nosti) vnâ à nobis volumen est editum, in quo & hoc statim ab initio ostensum est, quòd ea quæ totum corpus alit facultate debilitata, huiusmodi sunt dispositiones, cum acruata superfluitas ad partes præcipue defluat imbecilles. Si enim p rheumaticam dispositionē sanguis, qui in huiusmodi partes fluat, aliquam habeat cacochymiam, mista oritur dispositio: quod forte rarissime euenit. Sæper enim sine pituita aut flaua vel atra bile visus est sanguis, qui tenuis consistentia fluat. Ex alia autem quapiam causa si pars intumeat, considerandum est, an huiusmodi affectus sit phlegmone, an scirrhus, an œdema. Nos enim omnem calidam ac veluti flammeam dispositionem nominamus phlegmonem, id est inflammationē: cuius differentias paulo ante diximus. Tempus itaq; est vt de œdemate quàm breuissime subiiciamus, vt memineris eorum, quæ latius de hoc nos dicere audiuisi.

De œdemate.

CAP. 3.

it. ca. iq. mech. cap. 4. et
q. aph. com. 39.
conservium dixit iq. mech.
cap. 7. fol. 33. E.

OEdema igitur vocamus tumorem mollem, doloris expertem, quem ex pituitosa substãtia, aut spiritu vaporoso fieri constat, qualis in cadaueribus euenit. Nonnunquam etiam in pedibus & cruribus eorum, qui aqua intercute, & phthisi, & alio malo habitu (Græci cachexiam vocant) laborant. Verum tale œdema in periculosis illis dispositionibus accidens est, nulla propria præcipuaq; curatione indigens. Sola enim frictio ex oxyrhodino, aut nonnunquam ex sale & oleo, vel etiam ex sale iniectione oxyrhodino sistit ipsum, aliaq; huiusmodi multa. Cum vero propter pituitam parti influxam huiusmodi sit affectus, spongia in aqua, quæ parum aceti habuerit, infusa passionem sedat: quæ si non quieuerit, plus aceti miscendum est: sit tamen moderata ipsius temperatura, vt possit ipsam quispiam bibere. Quæ autem ex ea plus aquæ continet, in principio adhibenda est, maxime in mollibus corporibus: Quæ vero hac fortior fuerit, in robustis & durâ habentibus pellem, & quæ ad primam spongiæ appositionem non iuuantur. Oportet autē spongiam omnino nouam esse, quæ si non affuerit, saltem exquisitè abluatur ex æphronitro & nitro, & ex ea, quæ contra stacte, id est lixiuuium distillatum, à Græcis nominatur. Quòd si ex his œdema non quiescat, aluminis parum imponendum est, spongiaq; omnino noua applicetur. Si vero in aliquo artuum tale fuerit œdema, incipiendo ligaturam in imis partibus, finire oportet in altioribus, iniectionem & compressionem & vniuersam distributionem faciendo, velut in fractionibus. Curationis enim intentio in huiusmodi affectibus mista est, vna quidem vt eorum substãtia aliquid dissoluatur: alia vero, ut aliquid congregetur ac restringatur. Si igitur per ea, quæ dicta sunt, non sedetur, tunc aliquid fortiorum medicamentorum, quod temperaturam mistam habeat, ex dictis viribus adijciendum est. Ego in diuturno œdemate, vbi prius particulam oleo illeuissimam deinde spongiam ex lixiuio apposuissem, atq; vehementius strinxissem, affectum perfecte curatum vidi, non amplius videlicet hac curandi regula habente mistam virium contemplationē, sed ad discutiendum & incidendum declinante, id quod in omnibus ferè diuturnis affectibus probatum haberi non ignoramus. Postquam vero satis ad te de œdematis scripsimus, de scirrhosis deinceps tumoribus dicendum est.

De scirrhis.

CAP. 4.

it. ca. iq. mech. cap. 6. et
q. aph. com. 39. et 7. iq.

it. ca. i. et simpl. med. cap. 7.
et iq. mech. cap. 4. H.

EXquisitus scirrhus est tumor præter naturam sensu priuatus durusq; non exquisitus vero non omnino insensibilis est, difficulter tamen omnino sentit. Scirrhus igitur insensibilis curationem non recipit: qui vero difficulter sentit, nõ incurabilis quidē est, non tamē facile curationem admittit. Fit autem ex humore lento & crasso, qui partibus, quæ induratur, tenaciter infigitur. Interdum itaq; statim à principio congregatur paulatim & augetur: crebrius vero medicorū imperitia paratur, cum vehementer erysipelata & inflammationes astringunt & infrigidant. Si quis igitur medicamenta vehementer dissolutiua induratis corporibus adhibuerit, quæ manifestam faciant scirrhii diminutionem, breui tempore sperabit perfectam curationē, non vere, ignorans, quòd residuum passionis hoc curatiōis modo incurabile redditur: tenuiori enim ex eo dissoluto humore, residuum exiccatum lapidis duritiem assequitur. Non igitur curande sunt partes indurate medicamento immodice siccante, sed eo, quod calore habeat tepidum, humiditatem vero nec multam, nec omnino minimam. Quod enim superfluum humorem habet, nihil omnino dissoluit: quod vero minimum, plus quàm oportet exiccet. Oportet autem induratū corpus, à medicamento, quod auxilio futurum sit, simile quid pati his, quæ sub sole funduntur. Vocantur autem malactica, id est mollificantia, huiusmodi medicamenta, de quibus amplius diximus in quanto tractatu libri, qui de simplicium medicamentorum viribus inscribitur. Et exempla eorū dicta sunt.

cap. 7. et 8.

A sunt, simplicia quidem, medullæ omnes atq; adipēs. Ex medullis primas partes obtinet ceruina, deinde vitulina: ex adipibus autem adeps anseris in volucrum genere: leonis vero in pedestrium cæteris præstat. At vero qui ex gallina sumitur, anserinum, & qui ex pardo leoninum sequitur, ac deinde vrsinus, atq; taurinus. At qui ex capris accipitur & crassior, & siccior prædictis est, eoq; adhuc magis q̄ ab hirco capitur. At iã dictū est, quod huiusmodi affectus medicamētis vehementer siccantibus non indiget. De differentia vero, quæ ex eorum tenuitate crassitudineq; oritur, indicatiue quidem dictum est, manifeste vero nequaquam adhuc. iccirco in memoriam tibi reuocanda sunt, quæ inuicem commentabamur, quando Cercyllij puerulum curabam, cui ex erysipelate nimis infrigidato atq; astricto tumor scirrhosus in toto femore relinquebatur. Existimauimus enim medicamenta, quæ ipsum curare deberent, tenuia esse oportere, quare femur oleo profundebam in profundam peluim posito puero, quæ multum Sabini olei cōtinebat, eo quod omnium tenuissimum ipsum esse sciebam: a balneo vero abstinebam, nisi in longo interuallo dierū totius corporis curandi gratia. Postquam vero partem fouimus, medicamenta ex prædictis medullis & adipibus confecta adhibuimus, miscendo nonnunquam bdellium scythicum, mastichem ægyptiam, atq; ammoniacum thymiaia vocatum, quod pingue & non vetustum esset: similiter & chalkanem. Et postquam per hæc præparatū fuerat, soluens ammoniacum pinguisimum in acerrimo aceto, circūlinui totum femur circum circa: deinde per aliquot dies rursus opopanacē pinguisimum miscui aceto acerrimo, & huius videlicet exoluens id, quod recens erat, alioquin pingue nō permaneret: quemadmodum nec bdellium, nec ammoniacum, neq; etiam chalbane: iussiq; puerum alteri cruri innixum saltare, vt plus cibi ad illud ferretur. Postea, vbi repulsus erat iam scirrhosus tumor, timēs ne eius residuum maneret, omnia è contrario facere aggressus sum, femur ex aliquo medicamento eorum, quæ pice constant, perungens. Manifeste itaq; clarebat, q̄ ex aceto linimenta egregie tumorem comminuerant, laxatiua autem molliorem reddiderant, minorem autem nequaquam: vicissim tamen eis vtendo, adhibito convenienti moderamine, puerulum curavi: Sic ut si altero duntaxat medicamentorū genere quis curationem attentasset, nihil ad scirrhū solutionem profecisset. In tendonibus (voco autem sic musculorum aponeurosas, id est enervationes) ex prædictorum medicamentorum vsu manifestissima auxilia videri licet: siq; recte vtatur curatione ex pyrite lapide. Oportet autem eum, cum igne excanduerit, acerrimo aceto aspergere, ac deinde super lapidem mouere partem affectam, vt à vapore sursum lato scirrhus dissoluatur. Multæ enim partes iam planè curatæ conuolutæq; hoc curationis modo membrum dimouendo, perfecte sanatæ sunt, vt ferè magicum opus videretur. At oportet præparare mollificando partē scirrhosam medicamētis, de quibus supra diximus. Quinetiã in hac ipsa, quæ fit per pyritem lapidem, curatione, abunde multum oleum Sabinum calidum prius perfundendum est, aut aliquod aliud, quod extenuandi vim habeat. Nec minus proderit anethi comam decoquere, præsertim cum viride fuerit atq; recens. Quæ si pyritem habere non possis, molari vtendum est: vocant autem sic lapidem, ex quo molæ parantur, quæ frumentum molunt.

De scirrho Lienis, & Iecoris.

CAP. 5.

Splenem induratum non solum de foris fortibus medicamētis curare conuenit, sed etiam per fortissimas potiones: nam eas sine molestia tolerat, ex quorū numero primas partes sibi videntur dicant cortices radicū capparū, & scolopendrii, & myricæ tum radix, tum germina, omnibus huiusmodi in aceto vel oxymelite coctis. At sæpenumero cum tangitur splen renitens videtur, non tamen scirrhosus, sed flatuosus potius est tumor: in quo oportet, vbi prius locū absinthio perfuderis, medicamen emplasticum mistas vires continēs superponere, quale est, quod ex sulfure atq; alumine constat. sunt profecto multa huiusmodi in medicamentorum tractatibus descripta, non simpliciter autem mistorum medicamentorum viribus attendendum est, sed & quantum miscatur. Cum itaq; splen flatuoso tumore afficitur, & magis cedemate: si multum aluminis adhibueris, nihil nocebis. In scirrhosis autem tumoribus vim dissolutiuam superare cōuenit: parum autem eius, quod stringendi vim habet, admiscendum est. Cum igitur de numero simplicium & sponte nascentium medicamentorum flos salis tali sit natura præditus, sanat splenes induratos, si extrinsecus ipsis in vesica apponatur. Scirrhum autem hepatis ab initio quidē sanauimus sapius: Vbi vero ad plures dies forte foret extensus, neq; ipse potui sanare, neq; aliū vidi qui posset. Omnibus igitur qui ita affecti sunt, ex necessitate subsequitur aqua intercus: pereunt autem quāplurimi in tempore longo: quosdam vero noui et breui pereuntes, quibus aluus multa deieciat. Liqueat igitur, quod his sufficienter angustata erant ora vasorum, per quæ trāmittitur cibus ex limis hepatis partibus in conuexas: adeo quod si qui ex eis sanati sunt, ea, quam antea diximus in musculosarum partium scirrhosis, curationis ratio saluauit: neq; enim perfert hoc membrum fortia medicamenta, veluti splen. Augere autem oportet ea, quæ ratione inflammationis ipsi apponuntur, mistura emollientium: erant autem illa ex absinthij coma, & expressione myrobalani, & vtraq; nardo indicāq; ac celtica: adhuc autē & croco & cenanthe, et mastiche chia, & vnguentis, quæ ex spica nardi conficiuntur: adhuc autem & mastichino, & melino, & cenanthi-

idem iq. meah. cap. 5.

Vid. ca. q. d. u. p. cap. 1. ca. 13. meah. cap. 1. F. ca. 1. d. simpl. med. cap. 1.

Vid. ca. 5. d. lo. aff. cap. ult. ca. 1. d. p. r. sag. v. p. h. cap. 1. F.

no.

no. His igitur ammoniacum thymiana, & bdellium, & quas diximus, medulle, & adipis misti, et quæ incidere possunt, factum in hepate scirrhum sanare poterunt, si etiam ratio conueniens vitæ adhibeatur vnâ cum medicamentis, quæ in potu sumuntur ad aperiendum abstergendûq; eum, qui in viscere continetur, humorem. Sunt vero hæc omnia etiam eos qui in renibus continentur lapides comminuerè apta, de quorum materia multi medici conscripserunt. Admiscere autem oportet & ex his, quæ vrinam mouere possunt aliquid. Plurima vero est etiam istorum materia, quæ à multis quidem scripta est, atq; à nobis comprehensa in eo, quem de medicamentis scripsimus, tractatu. Quare nunc etiam quæ dicta sunt tibi sufficiant.

De Tumore flatuoso.

CAP. 6.

Tempus enim iam est transgredi ad alterum genus tumoris, cui materia generationis est spiritus flatuosus. Vocatur autem non solum flatuosus, sed etiam flatus huiuscemodi spiritus, crassus ac vaporosus existens, non secundum substantiâ æthereus neq; tenuis. Cogita vero eius naturam ex circumstante nos aere, in memoriam reuocans qualis in austrinis constitutionibus, qualis uè in aglonaribus fiat. ei. n. q. in australibus, assimilatur flatuosus: alteri vero qui in aquilonaribus, is qui in nobis secundum naturam est spiritus. Aduuat autem ne huiuscemodi spiritus difflet, etiam densitas corporum: quare huiusmodi affectus curatio vnâ communemq; habebit intentionem ad elaxanda ea, quæ astricta sunt corpora, atq; ad crassos spiritus extenuandos. Nâ si subtiliori substantiâ sufficienter calefeceris, id quidem quod densatum est, rarefacies: quod vero crassius est effectum, extenuabis. Patientium autem particularum natura conuenientem auxiliorem materiam indicabit, ac in ipsâ maioris minorisq; rationem. Nam spiritus iste crassus & vaporosus nonnunquam sub membranis, quæ integunt ossa, comprehenditur: nonnunquam vero sub peritonæo, aliquando intra intestina vel ventrem: comprehenditur vero aliquando & intra membranas, quæ musculos complectuntur, quemadmodum & à membranosis tædonibus: comprehenditur etiam ab ijs, quæ ratione cognoscuntur spatijs, in musculis atq; alijs partibus corporis, quorum locorum naturam in administratiõibus anatomicis didicisti. Ita igitur ipse musculus inflatur, atq; in ventris vel intestinorum corpore flatuosus includitur spiritus. & cum sufficienter frigidus fuerit, tunc maximum dolorem excitat. Communis autem curatio omnibus (quæ admodum diximus) per subtiliorem substantiam, quæ quando passioni dolor adiunctus sit, talem habeat naturam, vt dolorem queat sedare. Secundum vero patientium partium differentiam, & materia curationis commutatur: & augetur, atq; obtunditur vis. Cum igitur ex tali spiritu doctor interuenerit in ventre inferiore, subtile oleum cum medicamentis, quæ in ipso ebullierint, per clysterem iniiciens, statim dolorem sedabis. Quæ vero debent ebullire in oleo medicamenta, cum subtili substantia calefacientia, sint cuminum, & id quod apud nos est, & magis quàm ipsum id quod æthiopicum nominatur, & apij, & petrapij semè, & marathri, & sinonis, anelisq; atq; libystici, & seseleos, & dauci, & spondyli. Et si coniectura comprehenderit frigidam esse dolentium partium dispositionem, rutam, & marathrum, & grana lauri intus decoques, miscebis que asphaltum, ipsumq; oleum laurinum, & si qua alia similem naturam habent. Quæ si inflammationem huiusmodi doloribus adiunctam putaueris, auferes ea, quæ admodum acria sunt, & quæ uehementius calefacient. ad ea autem quæ in hoc mediocre naturam gerunt, quæq; vim elaxandi habent, trāsibis. In oleo itaq; ad ebulliendum pones anethum, & non rutam, & etiam admiscebis adipem anserinum, vel gallinaceum: sed hæc quidem, ubi uehementiores dolores infestant. Mediocres uero etiam extrinseca concalescentia iuuantur, ea præcipue quæ ex milijs fit, nam eorum leuitas dolentibus commodissima est. Si hæc non affuerint, vel ex sale calefacito, vel ex lini semine crudo, vel quocunq; alio modo. Cucurbita etiam magna cum multa flamma absq; cutis scarificatione, sepius statim dolorem amouit: oportet autem eam umbilicum comprehendere. Quod si etiã post hæc dolores permanerint, medicamentis ex opio uti non dubitabis, quale est Philonis Tarsensis, omnibus medicis notum: quanuis scieris aliquam noxam ex huiusmodi medicamentis, membranis patientibus necessario affuturam: sed certe ei, quod magis urget obsistendo, hominem, qui ex nimio dolore syncoxa corripitur, parua cum noxa saluare eliges. nam & sequentibus deinceps diebus, noxam membro ex medicamento contractam emendare licebit. Vocantur igitur huiusmodi medicamenta, Anodyna, id est indolentia, quoniam dolorem sedant: & dolorem quidem sedant, non tamen dispositiones penitus sanant, sed vim sentiendi obtorpescere faciunt. Vti autem oportet Philonis medicamento, omnibusq; ex opio confectis nõ statim, sed post tempus compositionis annum, aut omnino semestre. Maxime uero atq; citissime ex potu horum medicamentorum laborantes dolore liberantur, ubi intestina gracilia patiuntur: Sicuti ex his, quæ sedi imponuntur, crassorum intestinorum passiones præsentaneum habent remedium. Nõ modica autem fit virtutis distributio & ex ebibitis, cum inferiora afficiuntur: atq; ex his, quæ sedi imponuntur, cum superiora fuerint affecta. Quæ quidem in carnosissimis partibus spiritus flatuosi aggregatio, nonnunquam omnino vacat dolore, ac longiori tempore durat, ac tum præcipue, cum fuerint articulationi vicina. Hic enim sunt musculi magis neruosi ac densi, atq; in mediâ sui parte carnosiores ac rariores. Tales uero (vt nosti) passiones sanari medicamentis ex pice, resina, terebinthina,

† A. æreus

F

† A. ex antiquo cod. sub membranis, q. musculi uel tendones complectuntur.

G

H

Vt ea in. med. cap. p. c.

A binthina, & adipe leonino atq; taurino. Conuenit autem ipsis & quod ex sorde balnei, & calce fit, & ex lycomor, & (vt summam dicam) ea quæ insigniter subtili constant substantia, quibus ea quæ molliendi vim habent admiscuntur.

De Abscessibus. vit. et. iq. meah. cap. in.

CAP. 7.

E Nimvero cū de his satis dictum, iam tps est vt transeamus ad apostematū, i. abscessuū tractationem: sic autē nominant eas dispositiones, in quibus inuicem distant, quæ prius se contingebant corpora. Spatium igitur vacuum in medio fieri oportet, quod aliquam substantiam spirituosam, vel humidam aut mistam ex vtriusq; comprehendat. Transmutatur autem in abscessum inflammationes quædam, atq; ex inflammationibus erysipelatis participatibus, & ex erysipelatibus inflammationis participantibus non pauca. Sine his vero etiam abscessuū dispositio consistit ex multitudine quorundam humorum, aut spirituum vaporosorū; siue in ipsis patientibus partibus {in medio} generentur; siue ex alijs confluant, ea ratione qua fiunt illa quæ Apocemata id est decubitus vocantur. Noiant vero sic huiusmodi dispositiones, cū q; prius vnū membrū infestant humores, eo relicto ad alterum transeunt. Quocunq; vero modo fiat abscessus, id spatium quod abscedentes interioret partes, humiditatibus quæ ipsum faciunt repletur: quæ vbi aliquādo perdurauerint multiformes habent alterationes. Nam & lapidibus, & arenis, & testis: & lignis, atq; carbonibus, & limo, & sordicie balnei, feci, & amurce, & multis alijs talibus similia in abscessibus corpora cōtineri sepe numero inueniunt. Qui igitur p summa sub cute cōsistunt, facile dignoscisci possunt, neq; est eorum sanatio difficilis: nam ex tactus proprietate facillime discernunt. Curantur vero ex extrinsecus adhibitis medicamentis, ijs quæ bibuntur non indigentes, veluti q; in profundo atq; in visceribus præsertim fiunt. In dignotionibus igitur, cum suppurantur, cedūt digitis prementibus, non resistentes quemadmodum membra inflāmata: dignotionem igitur præbent manifestam. At proprietates cessionis alia est in tenuibus humoribus, alia in crassis, quæ admodum & in tenacibus atq; mucosis humoribus. Sæpius vero nobis subiicitur cum tentione spirituosam pars aliqua abscedens, quæ vbi secta fuerit, inuenitur sanguis concretus, adeo vt quibus aut ter huiusmodi viderit dispositionem, si solers & memor fuerit, comprehensum in huiusmodi tumoribus sanguinem ita concretum agnoscere poterit, cum in memoriam ex collatione reuocauerit tensionis ac cessionis proprietatem. At forsitan præstat non proprietatem, sed quantitatem tensionis ac cessionis nominare. Curatio autem earum, quæ in superficie cutis abscedunt inflammationum fit; incipiente quidem adhuc abscessu, per ea quæ dolorem sedant atq; elaxant; procedente vero tempore ad ea quæ concoquendi ac suppurandi vim habere proprie dicuntur, transire oportet. De his autem dictum est, sicuti de pluribus alijs, in quinto de medicamentorū simplicium potestate tractatu. Statim igitur aqua abundanti perfundere atq; fouere oportet, & oleo calido partem inflāmatam conspergere; atq; ex farina triticea, quæ in aqua atq; oleo moderate ebullierit, cataplasma imponere. Nam hoc citius ad suppurationem perducit, q̄ id quod ex pane conficitur. Illud n. maxime dissoluendi vim habet, vt cui adsint sales atq; fermentum, optimeq; coctum sit. Hæc vero omnia desunt triticeæ farinæ. Et cum suppurari incipientem inflāmationē curaturus, suppurationem prohibere posse speraueris, tunc plurimum panem ebullire permittas, oleo scilicet ac aqua subigēs: sit autem aquæ ad oleū multiplex proportio. Plus autem quam hoc suppurationem prohibet hordeacea farina simili modo preparata, quæ vero in tali curatiōe infunditur aqua, habeat altheæ radices intus decoctas. Si vero per summa cutis in parte inflāmata tensio valida fuerit, multis scarificationibus incidere oportet in superficie, ac postmodum ex farina hordeacea elixata vt diximus, cataplasma apponere. Tentauit autē sæpius plurimas & valde tenues in superficie scarificationes: contrariō autem his modo alias profundiores magnas; & tertias, quæ medium tenebant in longitudine ac profunditate. Quæ igitur in superficie fiebāt: debile auxilium afferebant: Quæ vero longè erant atq; profunda, plurimum quidem sanguinis exhauriebant, adeo vt ferè animi defectum afferrent: rursus vero ipsæ propriam curationem veluti vulnera exigebant: Quæ autem earum ambarum medium tenebant, semper inueni ab incōueniētibus dictis esse remotas, atq; ideo eas in vsu censui præferēdas. In quibus igitur difficulter ad suppurationē peruenit, neq; facile discuti tumor potest, ibi humores esse cōpactos crassiores ac tenaciores est existimandum. In his vero dispositionibus tm̄ conuenit ea quæ fit per pfundiores scarificationes curatio. Conuenit etiam id quod ex carycis constat in aqua decoctis cataplasma. Oportet autem nō ipsas assumere carycas, sed aquam in qua ebullientes sunt liquefactæ. Expe- dit vero & carycas pingues esse & dulces, vt earum humor nō dissimilis melli videatur. & si eas assumens decoxeris vsq; ad plurimum temporis, reddetur aqua melli tenui substantia simillima. Huic igitur aliquando hordeaceam farinam iniicere oportet; aliquando panem Syncomistum (sic autem nominant eum qui medius est inter exquisitè purum & furfuraceum) vocant autem nonnulli eundem panem Autopyron, quoniam in puro farinam non qualis natura est, talē ad conficiendum panem assumunt, sed prius purgantes furfur excernunt: contra autem in furfuraceo prius adimunt eam farinæ partem quæ purissima est. Panis autem qui autopyros appellatur, qualem habet ex natura farinam triticum, talem etiam seruat. Oportet autem triticum ipsum ex

Septima Classis.

000000

quo farina

Vit. et. 5. fol. 102. A.

fol. 121. c.

quo farina sumitur, esse ex his quæ generosa dicuntur: quædam enim ex ipsis multum furfuris continent, quæ ignobilia nominant: quædam vero siliginem, quæ (vt dixi) generosa vocant. Nequaquam igitur oportet furfuraceum esse frumentum, ex quo vtilem ad cataplasmata farinam accipimus: sed quemadmodum dictum est, multam habere siliginem: quod si ignobilis tritici farinam assumpseris, crassiorẽ furfuris partem oportet excernere, atq; ita panem medium cõficere: Ex hoc igitur pane partem mediã ac tenerã ad cataplasmata cõmiscbis, quando potentia mediũ farinæ hordeaceæ & triticeæ volueris facere cataplasma: Nam farina triticea maxime ad suppurationem valet; hordeacea vero plurimum resoluit. Hic vero quem diximus panis mediã naturã seruat: sicuti & eius farina inter nuper dictas farinas triticeas est mediã. Ad hoc igitur respiciens cum decoctione carycarum misce quod tibi conuenientius videtur, siue ex panibus, siue ex farinis. Si vero tumor resoluatur, minus tamẽ q̃ oporteret, simul coquere oportet cum carycis hysopum vel organum. Si quando vehementius tumorẽ exiccare volueris, sales decoctioni adijcias, deinde hoc modo infunde farinam hordeaceam. Eximatur autem & hinc quicquid furfuraceum est: & postq̃ plurimum ebullierit, appone cataplasma. In tumoribus quidem qui difficulter resoluuntur, verendum est, ne eorum reliquias scirrhotas, i. duras, relinquuntur. Quare in singulis solutionibus attendere oportet, ad quid transmutetur omnis, cuius curatio suscipitur, tumor: Nam ea curatio quæ fortiter exsiccantibus agitur, reliquias duras operatur. Hoc vero in singulis solutionibus animaduertes, si partem patientem tetigeris, & quod nunc apparet, illi quod prius videbatur contuleris. Si igitur vnquam tale suspicatus fueris, decoque in aqua cucumeris agrestis radicem, aut bryonia, aut asari, sæpius quidem per se solas, nonnunq̃ carycas pingues adijcens: deinde aquæ farinam admisce, cõmiscẽs & aliquid adipis anserini præcipue vel gallinaceti: quod si hi non affuerint, suillum adiunges. Radices quoq; earum quas nuper diximus herbarum, atq; præterea althææ, si post moderatam decoctionem cum pane atq; adipe conteratur, huiusmodi tumores resoluunt. Fortior autem hisce omnibus est dracontij radix, & siquãdo ea vti volueris, cum sit his quas nuper diximus, multo subtilior atq; ad resoluendum potentior, omnino adipem cõmiscẽ. Nisi enim humectaueris atq; mollieris induratos tumores, sed fortibus medicamentis resoluere tãtum studueris, in primis quidem diebus eos insigniter decrefcere facies, sed pariter id quod relinquunt indurabis, hoc vero induratum difficulter resoluatur. Melius igitur, sicut diximus, vt fortiter resoluentibus medicamentis cõmiscẽamus mollientia, verentes ne tumores in scirrhotos (quorum curationem in præcedentibus audiisti) conuertatur. Rursus igitur ad suppuratos tumores accedamus, quos vbi posse resoluere desperaueris, ex farina triticea vtẽ cataplasmatibus, nam ad celeritatem suppurationis plurimum conferunt. Deinde aperiẽs si videris ea quæ circa sectionem sunt, libera omnino ab inflammatione, medicamentis, quæ emplastica dicuntur, vtẽ. Sit autem eorum vis ad exsiccandum habilis, careant etiam morfu, vt neq; astringentia medicamenta habeant admista, sed ea potius quæ sine doloris sensu resoluunt, vel parum aliquid astringentis habeant. Ego vero sæpius in huiusmodi, vsus sum medicamento ex fermento & ostreis combustis confecto. Si vero pars aliqua sectioni circumstans inflammata fuerit, eo quod ex chalcite constat vsus sum, oleo liquefaciens: & vbi paulatim refrigeratũ fuerat, in mortario temperans & molliens manibus, atq; vinũ infundens, vt nosti. Ad multa vero vtile est hoc medicamentum, quemadmodum in libris De compositione pharmacorum diximus. Faciemus etiam alios (si Deus voluerit) de passionibus quæ singulis partibus accidunt, in quibus omnium medicamentorum, quibus vti consueui, diligenter vires explicare tẽtabo, atq; eorum vsus opportuno exponere. Sed tu iam in hisce medicamentis de quibus in hoc libro meminĩ, habuisti a me antea & mensuras & præparandi modum. Vbi vero plus opportuno cutis colliquata fuerit in suppurationibus, adeo vt panno lacero similis efficiat, non facile subiectis corporibus agglutinatur, vt necesse sit eum, qui κατὰ πλάτος id est per latitudinẽ nominatur, curationis modum adhibere.

De sinu.

CAP. 8.

Cum vero amplius agglutinandi cutem subiectis corporibus creuerit difficultas, huiusmodi affectum Sinum appellant. Deinceps tibi in memoriam reuocabo huius quoq; curationis modum, quem vidisti me sæpius in pluribus adhibere. Vbi talis dispositio consistit, fatius est fistulam directe perforatam vel ex aere vel ex cornu factam, habere paratam: quod si hæc non fuerit, vnum ex his instrumentis quæ Pyulca, id est puris attractiua dicuntur, quod foramen latissimum habeat, & eius quod a nobis cõpositum est ex charta cõbusta medicamentum, tu sepe vidisti me exiguam portionem multo oleo rosaceo permiscere, ac per id instrumentum puris attractiuum in sinus iniicere, deinde filis euulsis orificium claudere. Quæcunq; vero emplastica medicamenta oleo rosaceo liquefacientes iniicimus, hoc instrumentum non permeant. In his vero oportet vesicã suillam accipientes, fistulam directũ foramẽ habentẽ apponere. Esse vero acriora medicamenta liquefacta, q̃ illa quæ Emmota id est linamentaria dicuntur, est necessariũ, quæ sunt apud oẽs vsitata colore viridi insignia. Hæc enim oportet non pauco oleo rosaceo liquefacere, vt in sinum iniici possint. Dissoluitur autem emmotorum vis in huiusmodi mistionibus.

Igitur

it. p. t. comp. med. p. gna
no. 4.

it. comp. med. per gna iq.

it. comp. med. p. gna. cap. 2.

A Igitur emplastica omnino medicamēta, quale est Macherionis, & Epigoni, & quod Iliis cognominatur, ubi ad emmotorū vsum deducuntur, cerati indigent admisione: hac. n. ad sinus vtilia sunt. Quia enim ratione eis ceratum admiscetur, eadem etiam sunt ad sinus vtilia. Miscetur aut quoniam vires mordaces habent, si per sola liquefere, non admisto ipsi cerato: sed ubi quidem oleum rosaceum plurimum fuerit, quod vero in ipso liquefcit medicamentum paucum, non amplius acritudinem seruat. Vbi vero sinus mediocriter carne oppletus fuerit, tunc agglutinantia medicamēta apponere oportet, veluti si recenti & sanguinolento vulnere medicareris. Multa vero tali sunt natura prædita: Alia quidem quæ ex asphalto constant: vocant autem huiusmodi nescio quomodo emplastra barbara: Alia vero quæ cirrha, id est fulua, vel phaea, id est fusca à colore dicuntur, ex lithargyro & æruginè aris decocta plurimum: sic enim ærugo fuluum colorem accipit: Si vero paucum ebulliat, facit emplastra quæ Melina, id est lutea dicuntur. Te vero non latet, quod omnia metallica medicamenta subtiliores partes habent, & vim exsiccandi maiorem, ubi multum ebullierint. His vero medicamentis fuluis ubi statim reponuntur, quædam extrinsecus supereminentia fusca concrefcit, sub qua pars medicamenti profundior plusquam ab initio fuluior videtur. Atq; idcirco nonnulli huiusmodi emplastra vocant Dichroma, id est bicolora, quidam vero Diprosopa id est bifacia. Quanto vero subtiliora fuerint ac maiorem exsiccandi vim habuerint, tanto plus in sinum operabuntur: nam ad eius profundum oportet transmitti vim, si intentionem propositam assequi velimus. Quæ vero recentia & sanguinea vulnera agglutinant, quæquam his minus exsiccant, labra vulnerum, si breuia extiterint ac minime profunda, agglutinant: atq; ob hoc facile ac citò quod oportet efficiunt. Si vero in profundum vulnus protendatur, & futuris & fibulis solemus in vnum cogere. Sinus itaq; omnes non simplices sunt diuisiones, sed frequenter in ipsis modo vna pars, modo alia excoriata est, quod neq; te oportet latere. Cum igitur ad locum superiorem sinus extenditur, facile per os ichor, id est humor vitiatu, elabitur. Si vero vergit ad ima, cum intus retineatur, partem aliquam continuam erodit. In his quidem sinibus, nisi prius ad effluxum feceris sectionem, nihil proficies, neq; cum carnem generare, neq; cum agglutinare volueris: In alijs vero non opus est sectione, si modo conuenientem figuram in parte patiente seruaueris: Ex qua figura potes aliquando sinum ad partem superiorem vergentem, facere ad inferiorem declinare: ac contra, vergentem ad ima, conuertere ad superiora. Vidisti me igitur sinum in brachio existentem, cuius os erat prope cubitum, figura in superiora tendente sanasse sine alia facta ex aduerso sectione: & in coxa similiter figura sinus ad ima vergente, cum sinus versus genu quidem terminaret, altius vero os media coxæ regione superius, sine vlla ex aduerso diuisione, vidisti factam esse curationem, subijciente me popliti cervicali molle, vt inferiorem situm haberet ingueni & genu. Sufficit autem in hoc sinu & alijs istis maioribus solum melicratum immixtum aptum ad conglutinandum omnes eius partes profundiores. Quidam autem lixiuum iniecerunt, seipsos coarguentes in his, quæ prius ad carnem sinui inducendam medicamenta apposuerunt: Neq; enim caro noua priori adnasci potest cum sordicies circumfedit. Quo modo igitur sufficienter carne innata sinui, conglutinatum adhibet medicamentum: siquidem veluti satis sordidum existentem lixiuo abstergere tentant, cum pura caro neq; acrius melicratum toleret: In hoc igitur satis est si hoc tale immittatur, quale quispiam cum voluptate potaret. Et post melicratum solitus sum deinceps antequam medicamentum conglutinatum imponam, aliquando vino solo aliquando vino mulso sinum abluere. Nam ad abstergendum atq; ad expurgandum circumstantes humores vitiatos melicratu est melius: sed ad conglutinandum vinum est melius & efficacius: sit aut inter dulce & astringens medium. Et quidem post medicamenti agglutinantis appositionem spongia noua ex mulso vel vino circumijciatur quam mollissima, atq; alligatio quidem incipiat à fundo sinus, siniat autem ad os. Sed & linteorū circumuolutiones fundū sinus sine dolore cōstringat, paulatim vero laxentur vsq; ad os sinus, & hoc ipsum habeat laxam alligationem, emplastro quod circum apponitur ita cum forficibus dissecto, vt ex ore sinus humores vitiatu, si qui excernantur, possint effluere, paruo aliquo alio ipsi imposito emplastro vsq; ad solutionem, quam tertia quaq; die faciens, auferes hoc ipsum, quod veluti suprapositum circumiacet, id quod per totum sinum circumiectum est medicamentum relinquens. Indicium autem tibi sit, nunquid pars sinus profunda sit bene conglutinata ichor, id est humor emanans si multus aut paucus, decoctus aut crudus: adhuc autem si neq; in ipso sinu dolor sentiat, neq; tumor appareat, sed totus locus depressus siccus atq; expers doloris existat. Si autem & pus bene coctum in ore videris paucum, adhuc magis bona tibi sit spes de sinus conglutinatione, imponensq; rursus spongiam, ac denuo alligans vt diximus, secunda quaq; die vel tertia solue, permutans semper quod ori sinus superstat linteum eodem emplastro perunctum, quod totum os in circuitu comprehendet. Oportet autem non esse admodum impressum, sed ita vt omnis humor vitiatu ex sinu per ipsum possit euacuari. In prima igitur & secunda die si aliquis humor tenuis à sinu excernitur, noli omnino de conglutinatione desperare. Sapius enim circumiecti membro patienti vis medicamenti vehemēter exprimit ex ipsa cute & carne subiecta tenuem humiditatem, quando ita affectum fuerit corpus ægroti, aut ex naturali tēperatura,

Vitæ i. t. comp. med. & gen. cap. 5. Horum compones modis Gal. s. t. comp. med. & gen. cap. 3.

Vitæ i. t. comp. med. p. qm.

† Al. καὶ γούτο
δ' αὐτὸ χαλαρ
ρὸν ἰδούσιν
ἐχέτω τοῦ
φάρμακον. i. et
hoc ipsū laxi
pharmacī ap-
positionē ha-
beat. sunt qui
vertūt eius in
dal. medicamē
molle.

uis componem se vsum
radia Gal. lib. 2. de comp.
med. & gna cap. 12.

de comp. med. & gna
cap. 4.

aut ex malo victu: qua humiditate expressa spatia mediocriter exsiccata conglutinant. In tertio autem & quarto ab initio die si ichor crudus ex ore se ostenderit, tunc scito sinum non esse conglutinatum. Sit autem pre omnibus id quod patienti membro circuminijcitur medicamentum, vehementer quidem exsiccans, neq; mordens vero, neq; intendens, veluti est nostrum quod cirrhum. i. fuluū seu giluum vocat, sine cera confectū ex metallicis medicamentis elixatis & oleo cicino & aceto, quod vulnera sanguinosa conglutinat, ac sine molestia sinus exsiccet. Vidisti vero & ipso sanatas fistulas aliquando, in quibus angusto, longoq; existente foramine, cum nondum intus callum haberent sed sordiciem solum, immisi primum lixiuū, deinde tandiu intus permanere permisi, donec speraui totam sordiciem penitus excidisse: postmodum medicamentum apposui. Sic vero & eos qui sub cute sunt sola sinus, in quibus nondum carnem generari oporteat, quiq; inscite à quibusdam curati erant, simul atq; curandos suscepī, hoc medicamentum conglutinaui, cum tamē prius lixiuū abluissem. quoniam qui vlcera curant, nullo ex his quæ expurgandi vim habent, vtuntur medicamento. Vbi vero qui ad abscessum perueniunt, tumores tarde secti fuerint, aut ob medicantium imperitiam, aut eorum quibus medela adhibetur timiditatem, qui secari non patiuntur, sed expectant vt longiori tempore cutis à pure rodatur: contingit sæpius vniuersam cutim à pure circa abscessum aggregato sufficere extenuari instar roū q̄ dicitur. i. lacere vestis, vnde & illi nomē R hachodes. i. lacerosa à medicis in ditū puto. Est itaq; huiusmodi cutis conglutinari contumax, præcipue si quis secundum substantiam siccum medicamentum imponat: ex his enim magis fit lacera vestis similis & sicca cutis, instar pellium detritarum. Visum est igitur mihi opportunum, si quis ad eius conglutinationem vtatur medicamentum, substantia quidem humido, potentia autem sicco. Dicitur autem in libris de medicamentis, quod potentia sicca medicamenta dici solent à medicis, quæ exsiccandi vim habent. Optimum autem ex omnibus medicamentis quæ substantiam quidem humidam habent, vim autem exsiccandi, est id quod à me compositum est ex lithargyro & adipe suillo antiquo & chalcite, quibus additum sit oleum vetustissimum. Nam vim eius esse efficaciorē sum expertus ad huiusmodi dispositiones, cum neq; admodū durum fuerit, neq; exquisite non inficiens. Sed & si tale conficiatur, & vulnerū sanguine manantium cōglutinatiū erit: & oīa etiā vlcera ad cicatricē perducat, si & oleo antiquo remittatur, & cum vino mediocris etatis cōmiscetur, deinde in circuitu eiusmodi dispositionibus apponatur, quas sæpius sine vlla molestia conglutinaui. Confert autē vt diximus in lacerosis cutibus non parum & mel, si vsq; ad emplastrī consistentiam elixetur, Eius vero elixationis mediocritas vix recte perficitur, nisi inspiciatur. oportet enim ipsum neq; adeo esse durum, vt difficulter labatur: neq; ita humidum, vt circumfluat. nam quod durum est, ad eandem peruenit cum duris emplastris absurditatem: humidum vero veluti superiectum calido corpori, vndiq; circumfluit, & siccum lintheum derelinquit, quod non modo nihil iuuat, sed etiā nonnunquam obest cuti, quæ debet conglutinari. At si mediocriter elixetur, hoc quidem optimum est medicamentum in huiusmodi sinibus. Sed quoniam elixationis eius mediocritas non facile potest cōiectura attingi, rectius mihi visum est ei myrrham subtilissime tritam aspergere, aut aloem, vel thus, aut aliquid ex his, vel omnia simul, tum præcipue cum lintheo inunctū humidius apparet. Oportet autē aspergere ista per cribrum, quod sublimē supra mel teneatur, sufficit autem semel aut bis illud agitare, vt mediocriter excidant. Nonnunquam vero & dum elixatur adicio melli aliquid ex antedictis medicamentis, quando præsertim sinus maior fuerit atq; profundior. Vfus sum aliquando & tenui centaureo, quod mirum est ad huiusmodi medicamentum. Post ipsum vero & symphytum vtile est, & deinde ireos illyricæ radix, postea farina ex orobis: Neq; obscurum est quin & contundi oporteat, & per cribrum subtile transmitti, ac postmodum conteri talia omnia: Melli autem commisceantur eo tempore quādo debet ab igne amoueri, tantum nobis super terentibus donec melli decocto optime vniantur. Melius autem fuerit si cacabum ab igne amouentes, hæc omnia admisceamus, & deinde diligenter agitemus, donec mel adeo tepidum reddatur, vt corpori cui curatio adhibeatur, possit imponi.

De Gangrena.

CAP. 9.

Consequens est vt deinceps dicamus de inflammationibus, quæ gangrænae fiunt. Nominant autem (vt nosti) Gangrænas eas, quæ ex magnitudine inflammationis nondum factæ sunt, sed adhuc fiunt mortificationes. Nam cum omnino membrum effectum est emortuum, vt punctum vel sectum vel adustum non sentiat quæ patitur, statim recidere oportet, qua sanam partem vicinam attingit. Sed quod ita affectum est, denigratur. Quod vero in medio est constitutum, ita vt tendat ad mortificationem, Gangræna nominatur. Curatur autem euacuantibus nobis q̄ possumus plurimum sanguinis qui in membro patiente compactus est, cuius causa sūt mortificationes, ob id quod arteriæ ex angustia loci nequeunt se attollere, reliquo autem transpirationes exhibentibus. Aut igitur cutem vniuersam multis sectionibus profundis secare oportet vnā cum subiecta substantia: aut plurimis scarificationibus profundis incidere. Sanguinem vero manare permittens, imponere debes ex medicamentis aliquod ad putrescentia vtilibus: cuiusmodi sunt quæ ex oxymelite & farina orobi vel lolij cōficiunt. si vero talia nō assint, fabarū

farinam

A farinam adhibe, atq; ipsum oxymel solum: Et si fortius medicamē apponere velis, adijce sal, aut ex trochiscis aliquem exquisitissime tritum, qualis Anagronis, & Polyidæ & Pasionis est. Et Musæ medicamen ad hæc aptissimum, quod in Heræ *§* sione scriptum est. Vtari autē & his & alijs quæ antea diximus, animum aduertens ad corp^o aegroti. Nam si rusticum fuerit & durū natura, fortissima medicamenta desiderat: foemineum *§* ro & molles carnes habens, imbecilliora. Sic & viri quicumq; & molles carnes habent, & balneas amant, & in ocio degunt, mollia exigunt medicamenta: Neq; dubium est idem in pueris faciendum esse. Et si quando etiam putrefactam atq; emortuā partē abscideris, vt securius agas, nuper dictis vtere medicamentis, naturā corporū simul attēdens, atq; eius insuper partis quæ male affecta est. Quædam enim sunt, quæ citissime ad putredinem veniunt: & fatius est ob maiorem securitatem, quando abscindis aut circuncidis id quod iam putruit, eam quæ veluti quædam radix est, sana parti adiunctam, adurere, sicuti sapius in pudendis facere consueuimus, nonnunquam quidem male affectis partibus, quæ adurunt asferentes: quandoq; vero linamentum ante submittentem. Facta vero adustione, solemus (vt nostri) vt succo porri: qui vbi non adsit, his quæ paulo ante diximus. Vbi vero tibi videbitur his remedijs adhibitis cessare putredo, vt cito crusta excidat, medicamento quod nominatur Cephalicum, cum melle vtere. Melius vero & ex hydrelæo panē decoquentes, vel farina hordeacea eodem modo parata, vel etiam cum ipsa miscendo triticeam, facere cataplasma. Id etiam medicamentum quod Tetrastropharmacum nominatur, ac præterea Macedonicum, sunt crustarum suppurationibus, atq; earum excidentijs accommodatissima. Similiter autem & quæcunq; vim habent ad suppurationem perducendi. Et panis vero tritus cum apio vel ocymo optime crustas dirumpit, & à sanis partibus separat. Ex simplicibus autem medicamentis iris, cum melle, vel radix panacis, vel aristolochiæ, vel acori. In mollibus vero corporibus sufficit orobi farina cum mele vel thure. Aufert autem & crustas Machæionis medicamentum, † & iris cum melle. Cum vero exciderint crustæ, huiusmodi vlcera possunt quibuscunq; medicamentis, quæ carnem inducant, ad sanitatem perducī.

De Cancro, & Elephantiasi.

CAP. 10.

† In græco. cod. legi. & iris cū melle. legit etiā, & iris, emmota.

C Vm de his abunde dictum sit, reliquum est vt de cancris tumoribus differamus, qui in omnibus quidem partibus corporis fieri consueuerunt, sed in mamillis præsertim mulierum, quæ purgationem secundum naturam non habent: quæ vbi modum seruauerit, tunc mulier integra fruitur sanitate. Hi vero omnes præter naturam tumores ex melancholica superfluitate generantur, de qua diximus in commentarijs, in quibus de potentijs naturalibus egimus. Vbi ostendimus hunc humorem, dum sanguis in hepate fit, facis vinarie proportione generari: expurgari autem à splene, qui ex eo naturaliter habet alimentum. Cum igitur naturalis temperatura hunc humorem paucum generauerit, & ratio victus adhibita confert, & splen satis attrahit ex eo qui generatur, nulla huiusmodi superfluitas in venis coaceruatur. At cum contraria eueniunt, tunc in venis multiplicatur, & eas de quibus dicturi sumus, facit ægrotudines. Dico autem his quæ diximus contraria, vt scilicet hepar ad generandum huiusmodi superfluitatem sit aptum: sit etiam ratio victus per tales adhibita cibos, qui crassum & faculentum humorem procreare natura apti sunt: splen vero sit natura imbecillior, & quicquid de ea superfluitate generatur, ad se minime trahere potens. In hoc vero corpore turbidus fit, ac crassefcit is qui in venis continetur sanguis, & nonnunquam à venis habentibus (sicut & alia omnia) vim excernendi id quod extraneum est, per hæmorrhoidas excernitur. Sapius autem & ad varices decubitis: Et quandoq; ad cutem vniuersam expellitur, fitq; is morbus quem Elephantem nominant. Nam & aliquando ad alias corporis partes, quæ cæteris sunt imbecilliores, humor iste defertur, atq; euidenter apparent quæ in illa parte sunt venæ, nigro sanguine ac crasso plenæ, quantoq; crassior fuerit ac nigrior, tanto deterior est passio. In mamillis autem sæpe vidimus tumorem forma ac figura cancro animali consimilem. Nam quemadmodum in isto pedes ex vtraq; parte sunt corporis, ita in hoc morbo venæ distenduntur, ac figuram omnino similem cancro representant. Hunc morbum per sui initia sæpe sanauimus. Sed vbi in molem insignem satis euectus est, nemo sine manus opere potuit curare. Itaq; vniuersæ chirurgiæ tumorem præter naturam excidentis intentio est, totum tumorem, qua partibus sanis adhæret circuncidere: sed ob vasorum magnitudinem, cum præsertim fuerint arteriæ, profluuij sanguinis statim periculum imminet: quod si laqueis eas circumprehendas, sympathæ, id est passionem per consensum, insequuntur. Si autem & morbi radices exurere statuas, neq; huic rei maximum periculum deest, cum prope principes partes sit adustio. Hunc igitur morbum (vt diximus) in principio sanauimus, & tunc præsertim cum melancholicus humor non admodum crassus vibebatur existere. Nam hic purgantibus medicamentis, ex quibus sanitas sequitur, prompte succumbit. Neq; obscurum est huiusmodi medicamenta debere esse euacuandæ atræ bilis accommodata. Quod tandiu faciendum est, donec sanitas pristina parti subsequatur: qñ ratio victus optimos generans humores interim adhibeatur. In Alexandria quidem elephantis morbo plurimi corripuntur propter victus modum, & regionis feruorem. At in Germania & Mysia rarissima hæc passio videt.

Septima Classis,

000000 iij Et apud

Videtur in q. meah. cap. 9.

*ut ea r. aph. com. 20.
ca p. d. aliam. cap. 2. A.*

iolani succus ad canoni

Et apud Scythias lactis potatores nunquam ferè apparuit. In Alexandria vero plurimum generatur ob victus rationē. Comedunt enim farinam elixatam, & lentem, & cochleas, & pluralita, & nonnulli ex ipsis carnes asininui, & alia quaedam quæ crassum & melancholicum humorem generant. Nam cum circumstans aer calidus sit, motus humorum agitur versus cutem. Huic igitur morbo, quas antea diximus, conferunt purgationes. Quod si & atas & virtus permiserint, sanguis prius mittendus est. In cancriis vero non inutile est, neq; in istis vbi nihil prohibet sanguinem mittere; de mum purgare. & si fuerint mulieres, menstrua euocare, siquidem nondum quinquagesimum annum attigerint. Patiēti autem particulæ succus solani imponatur, nam hoc medicamen ad huiusmodi vtile est. Quod si nolit ægrotans medicamento adeo humido illiniri, cum præsertim domum exire cogatur ad consueta negocia peragenda, medicamen ex pompholyge constans est imponendum, quo me vidisti vti ad cancos exulceratos. & si hoc non adfit, adhibe alterum medicamentum nostrum quod ex chalcite fit. In victus vero ratione succus prillanæ abundanter exhibendus, & serum lactis: & ex oleribus, malua, atriplex, & bletum: & quando tempus tulerit cucurbitas, ipsis etiam est vtendum: & piscibus petrolis, & auibus omnibus, exceptis palustribus. Sed his qui elephantiam patiuntur, in viperarum esu est mirabile auxilium. Ita vero eas condire oportet, quemadmodum vidisti Maros qui feris venenatis & aspidibus nutriuntur. Capite quidem primum abscisso, & cauda, vsq; ad digitos quatuor: deinde omnibus interaneis exemptis, cute etiam nimirum adempta: aqua deinde abluatur corpus ipsarum. Sed neq; aliter cum theriacam antidotum conficere volumus, vsq; ad hoc præparamus: sed deinceps concoquimus differenter. In theriaca quidem paululum anethi & pauci salis in aqua ponentes: In his autem qui elephantias laborant, in olla anguillarum modo præparantes, ex albo iure. Fit autem hoc modo. Aqua abundanter in ollam funditur & paucum olei, & cum hoc porrum & anethum adiicitur. Liqueat autem quod viperarum carnes sunt decoquenda, donec exquisite molles reddantur. Ipsum etiam medicamentum cōfectum ex viperis, quod theriacam appellant, optimum est potandum ijs qui huiusmodi morbo laborant, vel etiam sicuti libuerit ad cutem oblinendam: nam cum omnia hæc facta fuerint, nonnunquam solet squama à cute decidere, quale in serpentibus quod senium appellatur. In alijs autem tumoribus præternaturā non putauit oportere eam quæ manu fit curationē hoc in loco scribendā, cum tu medicamenta probatissima à nobis acceperis. In strumis enim ea quæ astringere, & exsiccare & pus etiā facere possunt. In his aut quæ melicerides dicunt, ea quæ has dissoluendi vim habent, & quæ pus resoluunt, & aquā in scroto & abdomine medicamenta acceperis, quibus etiam in aqua inter cute laborantibus vtaris. In his enim duplex intentio est, scilicet vt sanetur tumor durus in viscere, & coaceruata humiditas dissoluitur. At prius de induratorum viscerum curatione dictum est: sed differunt cum talem tumorem partes patiuntur, & differentem exigunt curam. Quare curatio hydropum ad has tres reducitur intentiones, vt sanemus durum tumorem qui in viscere est, vt ea apponamus quæ humiditatem dissolunt, & medicamenta quæ vrinam mouent in potu demus. Hæc quidem tibi qui ad longam peregrinationem accingeris satis esse arbitror. Si vero (vt institui) librum de medicamentis secundum genera, & loca patientia composuero, illum in tuo reditu habebis. Sed & aliud opus magnum amicis exoptulantibus exarabitur, in quo tota ars curandi continetur, etiam si tibi peregre detineri diutius contigerit, singulos qui à nobis scribentur cōmentarios ad te mittere non grauabimur.

Post hunc librum collocari debuerat liber cui titulus est, Quos,
& quando, & quibus medicamentis purgare conueniat:
qui in quinta Classe pag. 88. habetur.